

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

6.1 การสรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม จนได้ชื่อว่าเป็นแหล่งผลิตอาหารของโลก ประชากรมากกว่าร้อยละ 60 ของประเทศ ดำรงชีพโดยอาศัยภาคการเกษตรเป็นหลัก และเป็นภาคที่เกี่ยวข้องกับคนส่วนใหญ่ของประเทศ เป็นภาคเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับภาคเศรษฐกิจอื่นๆ โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมและบริการ เพราะประชากรในภาคการเกษตรเป็นตลาดให้กับผลผลิตของภาคเศรษฐกิจอื่นๆ ถ้าผลผลิตของภาคเกษตรมีราคาสูง จะส่งผลไปถึงภาคเศรษฐกิจอื่นๆ ให้มีการขยายตัวไปด้วย ด้วยเหตุนี้ภาคเกษตรกรรมจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นแหล่งผลิตอาหารแหล่งงาน และแหล่งรายได้ที่สำคัญของประชากร ผลผลิตทางการเกษตรถูกใช้เป็นอาหารสำหรับบริโภคภายในประเทศ และผลผลิตส่วนที่เหลือนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในภาคอุตสาหกรรมและส่งออกเป็นสินค้าออกนำรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก

จังหวัดราชบุรีมีพื้นฐานจากการประกอบกิจกรรมการเกษตรที่แตกต่างกัน พิจารณาจากการใช้พื้นที่ทางด้านที่ราบสูงตะวันตก ส่วนใหญ่ปลูกพืชไร่ ไม้ยืนต้น ที่ราบตอนกลางและด้านตะวันออกของจังหวัดปลูกข้าว ไม้ผล และพืชผัก นอกจากนี้จังหวัดราชบุรียังมีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรเพื่อเป็นวัตถุดิบในภาคอุตสาหกรรม และส่งออกเป็นสินค้าออกนำรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก และผลิตเพื่อจำหน่ายบริโภคภายในประเทศ เนื่องจากการคมนาคมที่สะดวก ใกล้กรุงเทพมหานคร ที่เป็นตลาดกลางสินค้าเกษตรของประเทศ ประกอบกับเมืองราชบุรีเป็นเมืองหลักของภูมิภาคตะวันตก เป็นจังหวัดที่มีแนวโน้มในการพัฒนาสูง มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ การพัฒนาเกษตรกรรมพืชไร่ของจังหวัดราชบุรีจะเป็นการพัฒนาอยู่ข้างอู่หน้าของภูมิภาคตะวันตก

ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (2530 - 2534) ได้กำหนดให้เมืองราชบุรีเป็นเมืองหลักของภูมิภาคตะวันตก ส่งผลให้จังหวัดราชบุรีมีความสำคัญที่ต้องพัฒนาเพื่อรองรับการเติบโตของเมืองราชบุรี การใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดราชบุรีจึงมีการเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ที่ดินในด้านต่างๆอย่างรวดเร็ว จากรายงานการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี 2541 ของกรมพัฒนาที่ดิน พบว่า ทรัพยากรดินในพื้นที่ทำการเกษตรมีแนวโน้มที่จะเสื่อมโทรมลงเรื่อยๆ เนื่องจากสาเหตุหลักๆคือ การทำการเกษตรที่ไม่เหมาะสมและถูกต้องตามสมรรถนะที่ดิน โดย

นำเอาที่ดินที่เหมาะสมต่อเกษตรกรรมมาเป็นที่อยู่อาศัย อุตสาหกรรม หรือพาณิชยกรรม และการทำเกษตรกรรมบนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อชนิดพืช ปัญหาการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ภูเขา และพื้นที่ลาดชัน อันเนื่องมาจากการตัดไม้ทำลายป่า ด้วยเหตุนี้จึงสูญเสียพื้นที่เกษตรกรรมอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ซึ่งเป็นตัวสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาการใช้ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด ถูกใช้ประโยชน์อย่างไม่เหมาะสม

การวิเคราะห์เพื่อหาพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเกษตรกรรมจึงมีความสำคัญเพื่อก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเพื่อให้ได้พื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการผลิตด้านการเกษตร และเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาด้านการเกษตรของประเทศต่อไป

จากการทบทวนทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้อง ในการวิเคราะห์เพื่อหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการพัฒนาเกษตรกรรมพืชไร่ โดยจะใช้วิธีการทางสถิติเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) ของปัจจัย สามารถสรุปปัจจัยที่เหมาะสมสำหรับพืชแต่ละประเภทดังนี้ การเพาะปลูกอ้อยปัจจัยที่จำเป็นคือ ความเหมาะสมของดิน ความลาดชัน แหล่งน้ำ พื้นที่ชลประทาน และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการเพาะปลูกมันสำปะหลังคือ ความเหมาะสมของดิน ความลาดชัน และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการเพาะปลูกมันเทศคือ ความเหมาะสมของดิน ความลาดชันและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการเพาะปลูกฝ้ายคือ ความเหมาะสมของดิน การใช้ประโยชน์ที่ดิน และปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการเพาะปลูกถั่วเขียวคือ ความเหมาะสมของดิน การใช้ประโยชน์ที่ดิน และปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการเพาะปลูกถั่วลิสงคือ ความเหมาะสมของดิน การใช้ประโยชน์ที่ดิน และปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการเพาะปลูกถั่วเหลืองคือ ความเหมาะสมของดิน การใช้ประโยชน์ที่ดิน และปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการเพาะปลูกงาคือ ความเหมาะสมของดิน ความลาดชัน การใช้ประโยชน์ที่ดิน และปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการเพาะปลูกข้าวโพดคือ ความเหมาะสมของดิน ความลาดชัน พื้นที่ชลประทาน และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการเพาะปลูกสับปะรดคือ ความเหมาะสมของดิน แหล่งน้ำ และการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การศึกษาครั้งนี้เป็นการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์เพื่อหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการพัฒนาเกษตรกรรมพืชไร่ ในจังหวัดราชบุรี หลังจากคัดเลือกปัจจัยที่เหมาะสมแล้ว จึงนำปัจจัยมาทำการวิเคราะห์โดยอาศัยเกณฑ์ต่างๆ จากเอกสาร งานวิจัยที่

เกี่ยวข้องมาทำการวิเคราะห์ จากนั้นทำการนำเข้าและจัดเก็บข้อมูลในคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Arcview) แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ด้วยวิธีการซ้อนทับข้อมูล (Overlay) จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่กันออก) ซึ่งประกอบด้วย (1) พื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1A, 1B และชั้น 2 (3) พื้นที่ใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอื่น คือ พื้นที่ตัวเมืองและย่านการค้า พื้นที่ชุมชน สถานที่ราชการ พื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม พื้นที่เหมืองแร่และเหมืองเก่า และพื้นที่แหล่งน้ำ และ (4) พื้นที่ที่สามารถรองรับกิจกรรมที่มีมูลค่ามากกว่าการปลูกพืชไร่ ซึ่งทั้งหมดเป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับทำเกษตรกรรม จากนั้นจึงนำพื้นที่ที่เหลือจากการกันออกมาทำการวิเคราะห์ และสามารถสรุปได้เป็นพื้นที่เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชแต่ละประเภท **อ้อย** มีพื้นที่ที่มีความเหมาะสม (ร้อยละ 15.71) **มันสำปะหลัง** มีพื้นที่ที่มีความเหมาะสม (ร้อยละ 3.72) **มันเทศ** มีพื้นที่ที่มีความเหมาะสม (ร้อยละ 2.83) **ฝ้าย** มีพื้นที่ที่มีความเหมาะสม (ร้อยละ 0.9) **ถั่วเขียว** มีพื้นที่ที่มีความเหมาะสม (ร้อยละ 0.36) **ถั่วลิสง** มีพื้นที่ที่มีความเหมาะสม (ร้อยละ 0.53) **ถั่วเหลือง** มีพื้นที่ที่มีความเหมาะสม (ร้อยละ 0.16) **งา** มีพื้นที่ที่มีความเหมาะสม (ร้อยละ 0.37) **ข้าวโพด** มีพื้นที่ที่มีความเหมาะสม (ร้อยละ 0.98) และ **สับปะรด** มีพื้นที่ที่มีความเหมาะสม (ร้อยละ 3.34) และพื้นที่ไม่เหมาะต่อการเกษตร 1,369.39 ตารางกิโลเมตร

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสมของเกษตรกรรมพืชไร่แต่ละประเภท

การสร้างความเข้มแข็งของประเทศชาติให้ยั่งยืน จำเป็นต้องรักษาภาคเกษตรให้ยังคงเป็นฐานการผลิตที่สำคัญ แม้ปัจจุบันมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมมีน้อยกว่าภาคการผลิตอื่น เช่น ภาคอุตสาหกรรมหรือการบริการแล้วการรักษาภาคการเกษตรเพื่อให้เป็นแหล่งผลิตอาหารเลี้ยงประชากร ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศให้สอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก โดยการพัฒนางานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพแทนการให้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย ดังนั้น การวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างมาก

ในจังหวัดราชบุรี อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด และสับปะรด ถือเป็นพืชไร่หลักที่ให้ผลผลิตและสร้างรายได้สูงให้กับจังหวัด แต่เนื่องจากพืชหลักดังกล่าวมีอายุการเก็บเกี่ยวที่ค่อนข้างนาน การเพาะปลูกพืชหลักเพียงอย่างเดียว อาจทำให้เกษตรกรที่กู้เงินมาทำการเกษตร หรือเกษตรกรที่มีลักษณะการถือครองที่ดินโดยไม่ได้เป็นเจ้าของ ต้องมีการหนี้สินเพิ่มขึ้น ดังนั้นเพื่อเป็นการ

ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ในระยะที่ยังรอผลผลิตจากพืชหลัก เกษตรกรจึงควรปลูกพืชที่มีอายุการเก็บเกี่ยวสั้นมาปลูกเป็นพืชแซม เพื่อเป็นการลดหนี้สินของเกษตรกรที่ไม่มีทุนสำรองในการดำรงชีพได้ นอกจากนี้ยังช่วยลดความเสี่ยงอันเนื่องมาจากการผันผวนของราคาผลผลิตทางการเกษตรได้ คือเมื่อผลผลิตของพืชหนึ่งเสียหาย เกษตรกรยังเหลือผลผลิตของอีกพืชหนึ่งที่พอจะขายได้ เป็นการช่วยกระจายแรงงานให้มีงานทำตลอดฤดูปลูก ซึ่งในกรณีที่เกษตรกรมีความจำเป็นต้องจ้างคนงานประจำอยู่ตลอด เช่น การปลูกอ้อย การปลูกพืชแซมนอกจากจะช่วยกระจายแรงงานให้มีงานทำตลอดฤดูปลูกแล้ว ยังช่วยลดต้นทุนการผลิตเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการควบคุมวัชพืชและแมลงบางชนิดอีกด้วย ซึ่งในการที่จะเลือกพืชที่จะปลูกร่วมกัน ควรปลูกพืชที่มีระดับความสูงแตกต่างกัน หรือพืชที่มีอายุการเก็บเกี่ยวต่างกัน นอกจากนี้เกษตรกรจะต้องพิจารณาลาดควบคุมไปด้วย เนื่องจากถึงแม้ว่าผลผลิตพืชนั้นจะดี แต่ราคาในท้องตลาดอาจจะต่ำ ก็ไม่ควรจะเลือกปลูกพืชชนิดนั้นเป็นพืชแซม เพราะจะทำให้ไม่คุ้มกับการลงทุน พืชที่เกษตรกรมักจะปลูกเป็นพืชแซมคือพืชตระกูลถั่วต่างๆ เนื่องจากเป็นพืชที่มีอายุการเก็บเกี่ยวสั้น และยังสามารถบำรุงดิน นอกจากนี้การปลูกพืชตระกูลถั่วเป็นพืชหลักมักจะได้อผลผลิตและราคาค่อนข้างต่ำ พืชอีกชนิดที่นิยมปลูกเป็นพืชแซมคือข้าวโพด เนื่องจากมีอายุการเก็บเกี่ยวสั้นและให้ผลผลิตค่อนข้างสูง แต่ข้าวโพดไม่ใช่พืชที่บำรุงดิน และใช้ธาตุอาหารในดินสูงกว่าพืชตระกูลถั่ว จึงมักไม่นิยมปลูกแซมกับมันสำปะหลัง การปลูกพืชแซมจะสามารถช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น

ในส่วนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการเกษตรกรรม ควรจัดเป็นพื้นที่สำหรับเลี้ยงสัตว์ หรือเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เนื่องจากการใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าวไม่มีความจำเป็นต้องใช้ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และสามารถรับความลาดชันได้ไม่เกิน 35%

การวิเคราะห์เพื่อหาพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเกษตรกรรมครั้งนี้มีความสำคัญเพื่อก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเพื่อให้ได้พื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการผลิตด้านการเกษตร และเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาด้านการเกษตรของประเทศต่อไป